

5
ROČNÍK 14

15. října 2004

V ČÍSLE:

Projekt Magisthere na UP • Na aktuální téma: perspektivy výuky ekonomických předmětů • Děni kolem nás: o dvou tabulkách (Evropan J. Bolyai) • Četba na pokračování: rektori UP • Studentská rubrika: kamerou na divadlo potřebí...

V rámci návštěvy Olomouckého kraje (12.–14. 10.) debatoval prezident České republiky Václav Klaus i se studenty a pedagogy Univerzity Palackého. V průběhu téměř hodinové besedy umístěné do prostor Uměleckého centra vzpomněl na období, kdy byl v Olomouci zvolen králem Majáles (1990), jakož i na pozdější návštěvu UP při příležitosti padesátého výročí jejího obnovení (1996).

-map-, foto -tj- ▶

Prezident se krátce vyjádřil i k problematice vysokého školství

■ S akademickou čtvrt hodinkou zpoždění dorazil 12. 10. do přeplněného sálu Uměleckého centra UP prezident České republiky V. Klaus. Po krátkém přijetí v Kapli Božího těla nejen rektorkou UP prof. J. Mačákovou, CSc., a podpisu do Pamětní knihy UP diskutoval zhruba hodinu se studenty a pedagogy. Ti se dotazovali např. na oblast občanské společnosti, migrace, zajímali se též o prezidentův názor týkající se proble-

1990 ho následoval V. Havel.

matiky rozvojového světa. Neopomenuta nezůstala ani oblast vysokého školství, k níž prezident zastává jasný názor o rozsáhlém kvantitativním rozvoji našich vysokých škol, který není vyrovnaný po stránce kvality.

Prof. Václav Klaus je již třetím prezidentem, který zavítal na olomouckou akademickou půdu. První, E. Beneš, přijel v roce 1947, v roce

-map-, foto -tj-

Když pijete vodu, nezapomínejte, odkud pramení

(vietnamské přísloví)

■ Jak snadné a neprozíravé může být pálení mostů a jak složitá a zdoluhavá bývá jejich obnova, připomněl 6. 10. na semináři pořádaném Katedrou českého jazyka a literatury PdF UP jeho host, vietnamský bohemista a překladatel Duong Tat Tu. Vůbec první vietnamský student bohemistiky v poválečném Československu, absolvent FF UK (1961), přijel na krátkodobý studijní pobyt do Olomouce, na pozvání děkana PdF UP, prof. F. Mezihoráka, CSc. Účastníkem semináře z řad studentů a pracovníků KČJL přiblížil svou vlast

nejen jako zemi, z níž k nám proudí tuny spotřebního zboží, ale i jako zemi, která nabízí netušené kulturní a přírodní bohatství.

Duong Tat Tu pracoval po návratu z pražských studií v Hanoji jako vědecký pracovník hanojského literárního ústavu. Po událostech r. 1968 v Československu a vypuknutí vietnamsko-amerického konfliktu ve své vlasti odešel na vietnamský venkov zaznamenávat folklorní tradice jeho obyvatel. Po válce působil

Dokončení na str. 3

Rektorka Univerzity Palackého v Olomouci a děkan Lékařské fakulty UP si Vás dovoluji pozvat na **slavnostní zasedání vědeckých rad Univerzity Palackého a Lékařské fakulty UP**, na němž bude udělen

titul doctor honoris causa

Laurentu M. J. Meijerovi, Ph.D.,

významnému představiteli biologického a farmakologického výzkumu buněčného dělení. Zasedání se uskuteční v aule FF UP, Křížkovského 10, Olomouc, dne **22. 10.** v 11 hod.

Prof. J. Mačáková, CSc., rektorka UP,
Prof. Z. Kolář, CSc., děkan LF UP

Rektorka Univerzity Palackého v Olomouci a předseda Akademického senátu Lékařské fakulty UP si Vás dovoluji pozvat na **slavnostní zasedání vědeckých rad Univerzity Palackého a Lékařské fakulty UP, při příležitosti inaugurace děkana Lékařské fakulty UP prof. Zdeňka Koláře, CSc.** Zasedání se uskuteční v aule FF UP, Křížkovského 10, Olomouc, dne **22. 10.** v 11 hod.

Prof. J. Mačáková, CSc., rektorka UP,
MUDr. Z. Zlámal, CSc., předseda AS UP

Jmenování nových profesorů vysokých škol

■ Šedesát nových profesorů českých vysokých škol převzalo 5. 10. 2004 v pražském Karolinu jmenovací dekrety. Mezi nimi byli tito členové akademické obce Univerzity Palackého: **prof. PhDr. Ivo Barteček, CSc.** (Katedra historie FF UP), pro obor historie, **prof. PhDr. Ivan Blecha, CSc.** (Katedra filozofie FF UP), pro obor filozofie, **prof. MVDr. Jiří Tkadlec, CSc.** (Katedra ekologie a životního prostředí PŘF UP), pro obor ekologie, **prof. MUDr. Ivo Stárek, CSc.** (Otorinolaryngologická klinika LF UP a FNO), pro obor otorinolaryngologie, a to na návrh Vědecké rady Univerzity Karlovy v Praze.

Na návrh Vědecké rady UP v Olomouci převzali jmenovací dekrety také **prof. RNDr. Antonín Holý, DrSc., Dr.h.c.** (AV ČR), který na Katedře organické chemie PŘF UP působí externě, a to pro obor organická chemie, a **prof. ThDr. Helena Hrehová, Ph.D.,** působící mj. v doktorských studiích Katedry pastorální a spirituální teologie a Katedry systematické teologie CMTF UP, a to pro obor teologie. Jmenovací dekret převzal i **prof. PhDr. Pavel Zatloukal**, ředitel Muzea umění v Olomouci, člen Vědecké rady UP.

Dekrety nových profesorů nabyly účinnosti 15. 10. 2004.

Blahopřejeme.

-red-

Seminář speciálních pedagogů na téma afázie

■ V rámci projektu FRVŠ „Prohlubování profesní přípravy posluchačů studia speciální pedagogiky“ byla 4. října úspěšně realizována první plánovaná akce. Na Neurologické klinice LF UP v Olomouci se sešli především posluchači závěrečných ročníků studia speciální pedagogiky. Do posledního místa zaplnili přednáškovou místnost, v níž se jim s neobyčejnou vstřícností věnovala PaedDr. M. Čecháčková, primářka oddělení klinické logopedie. Tématem přednášky s následnou diskusí byla problematika získané orgánové nemluvnosti, s akcentem na aktuální otázky péče o osoby s afázií.

Afaziologie zkoumá jeden z obzvláště obsažných okruhů narušení komunikační schopnosti. PaedDr. M. Čecháčková je v této oblasti fundovaným odborníkem, mimo jiné také autorkou kapitoly *Získané organické poruchy řečové komunikace* v nedávno vydané odborné publikaci *Klinická logopedie* (Praha: Portál, 2003). Aktuálně preferovanou tzv. bosonskou klasifikaci afázií s přehledem doplnila také tzv. olomouckou klasifikací, opírající se o některé prvky Hrbkovy teorie, a to s poukazem na všechna případná pozitiva i negativa dlouhodobých zkušeností s diagnostikou a terapií osob s afázií na Neurologické klinice FN v Olomouci. Přednáška dr. Čecháčkové byla ilustrativně kompletována analýzou videozáznamu diagnostických a terapeutických postupů v logopedické intervenci u afatiků.

Celková atmosféra přednášky byla citlivě podbarvena přiměřeně funkční mírou empatie pro nesnáze osob s psychicky náročným postižením a respektováním etických postulatů působnosti logopeda.

Úvodní akce projektu „Prohlubování profesní přípravy posluchačů studia speciální pedagogiky“ vyzněla jako adekvátně motivující impuls pro realizaci aktivit, které jsou pro studenty Speciální pedagogiky v nejbližším časovém horizontu připravovány.

Mgr. G. Smečková,
Katedra speciální pedagogiky PdF UP

▲ Až do 31. 10. můžete zhlédnout výstavu *V Satech Číny, která 11. 10. zahájila svou vernisáž v pořadí již pátý ročník Měsíce asijské kultury*. Letošní podtitul *Za vším hledej ženu* naznačuje tématiku *přípravených přednášek, filmů, medailonů či ukázek z tvorby*. Expozice *výtvarných prací žáků olomouckých základních škol* je instalovaná v *Galerii UC UP*.

-red- , foto -tj-

Projekt Magisthere na Univerzitě Palackého v Olomouci

■ Před třemi lety byla Univerzita Palackého oslovena Magistrátem města Olomouce návrhem na její začlenění do mezinárodního projektu na podporu rozšiřování povědomí o kulturních hodnotách evropského dědictví. Iniciátorem projektu bylo jedenáct evropských měst a území, která vytvořila „Alianci evropských kulturních měst“ (AVEC), jejímž cílem je výměna zkušeností v oblasti zhodnocování kulturního dědictví jako jednoho z prostředků místního rozvoje. Aliance AVEC nazvala tento vzdělávací projekt MAGISTHERE (Médiation, Animation, Gestion, Interprétation des Sites et Territoires, HERitage Européen) a navázala v něm na dvacetileté zkušenosti francouzské sítě „Uměleckých a historických měst a území“ se záměrem zlepšení nabídky vzdělávacích příležitostí v jednotlivých zúčastněných zemích a jejich propojení s novými pracovními příležitostmi v oblasti kultury. Trvání projektu MAGISTHERE, který je financován převážně z programu Leonardo da Vinci, je rozvržen na dobu 30 měsíců.

Role Univerzity Palackého spočívá zejména ve vytvoření vzdělávacích programů dalšího (celoživotního) vzdělávání, které jsou určeny pro dvě povolání s pracovním označením „Animátor kulturního dědictví“ a „Manažer rozvoje kulturního dědictví“.

Vznik obou studijních programů je výsledkem spolupráce Univerzity Palackého v Olomouci s partnerskými univerzitami v Tours, Péci, Ubedě a Cosenze, přičemž mezinárodní koordinace se ujala Univerzita v Tours.

V přípravné fázi projektu zajistila univerzita výrobu dvou výchozích pracovních materiálů mapujících vzdělávací kapacity českých vysokých škol zaměřených na ochranu kulturního dědictví a existujících povolání včetně institucionální základny péče o kulturní dědictví v České republice.

Stěžejní role UP spočívá v sestavení prvních verzí studijních programů Animátor kulturního dědictví a Manažer rozvoje kulturního dědictví. Na jejich přípravě se podílely Katedry historie, sociologie a andragogiky a Katedra dějin umění Filozofické fakulty, Katedry výtvarné a hudební výchovy s Katedrami pedagogiky a speciální pedagogiky Pedagogické fakulty UP. Ukázalo se, že intelektuální potenciál uměnovědných, esteticko-výchovných, historicko-vědných i pedagogických kateder je schopen přesahu z rámce již etablovaných bakalářských, magisterských a doktorských programů do oblasti celoživotního vzdělávání.

Při výběru vzdělávacích témat sledovali koordinátoři projektu zejména hlediska, která souvisejí s aktuálními motivačními cíli i s ověřením obsahové adekvátnosti vybraných témat ve vztahu k odbornému profilu prvních frekventantů. Byl je projekt MAGISTHERE silně determinován evropskými kulturními zřeteli, významně je v něm zastoupena také problematika barokní kultury na Moravě a zejména olomouckého regionu jako české národní specifika.

Navržené studijní programy Animátor kulturního dědictví a Manažer sestávají z modulů, které se v zájmu kompatibility proporcionalně shodují s programy partnerských univerzit. Jde kupříkladu o tyto moduly:

- Pedagogické a komunikační kompetence v oblasti mediace kulturního dědictví,
- Obecné metodické otázky mediace,
- Komunikační kompetence,
- Programy a nástroje mediace,
- Řízení v oblasti kulturního dědictví,
- Kulturní dědictví v Evropě,
- Dějiny umění a architektury,
- Historie regionu,
- Dějiny artifiální a nonartifiální hudební kultury v regionu.

Součástí společné části studijních programů je také odborná stáž frekventantů spjatá s mezinárodní mobilitou. Zdá se, že jejich uskutečňování bude záviset na nalezení těsnější vazby mezi zaměstnavateli a městy, a to zejména při jejich financování i při uvolňování stážistů ze zaměstnání. V této oblasti se jeví poměrně značný rozdíl mezi poměry panujícími u nás a kupříkladu ve Francii.

Univerzita Palackého byla pověřena ověřením programu Animátor kulturního dědictví v pilotním vzdělávacím kurzu, který byl zahájen 13. září 2004 ve „freskovém sále“ Uměleckého centra UP. Jeho zahájení předcházela příprava vybraných témat i koordinace časových možností jednotlivých vyučujících z participujících kateder a v předstihu také poměrně důkladná propagační a informační kampaň, kterou zajistilo Středisko celoživotního vzdělávání PdF UP ve spolupráci s Magistrátem města Olomouce. Do pilotního kurzu se přihlásilo 17 frekventantů, kteří absolvovali první ucelený týdenní cyklus přednášek a pracovních seminářů. Jejich další pokračování bylo naplánováno na tento měsíc. V závěru ověřovacího vzdělávacího programu proběhne jeho evaluace a zkušenosti z Univerzity Palackého budou prezentovány na pracovním setkání členů aliance AVEC a partnerských univerzit ve španělské Ubedě v lednu 2005.

doc. J. Luska, CSc., koordinátor
projektu Magisthere na UP, foto -tj-

Katedra matematiky PdF UP zahájila tradiční cyklus didaktických seminářů

■ Katedra matematiky Pedagogické fakulty Univerzity Palackého zahájila 29. 9. tradiční cyklus didaktických seminářů vystoupením Mgr. R. Skalkové na téma *Motivace v matematice*. Úvodní vystoupení bylo věnováno nejen obecným přístupům k problematice motivace ve vyučování, ale i konkrétním aplikačním výstupům.

Didaktické semináře jsou na Katedře matematiky PdF UP organizovány pravidelně od roku 1994. Obsahově jsou setkání vždy zaměřena na některou z aktuálních otázek vyučování matematice. Didaktické semináře jsou příležitostí k tomu, aby se studenti

Katedry matematiky, doktorandi oboru Pedagogika se zaměřením na matematiku, učitelé z praxe, ale i další, setkali s významnými představiteli současné didaktiky matematiky. Za deset let konání seminářů se před akademickým publikem vystřídala celá řada našich i zahraničních odborníků. Z široké plejády přednášejících uvedme alespoň prof. M. Hejného a doc. O. Odvárka z Prahy, prof. F. Kuřinu z Hradce Králové, prof. J. Čížmáru z Bratislavy, prof. H. Siwek a prof. A. Plockého z Krakova, prof. G. Littlera z Velké Británie, prof. W. Millera z USA, prof. G. Malatyho z Finska. Prostor pro prezentaci

výsledků své práce dostali také doktorandi a studenti oborů Učitelství matematiky pro 2. stupeň ZŠ a Učitelství pro 1. stupeň ZŠ. Věříme, že všechna setkání přinesla posluchačům řadu informací, inspirací, postřehů a kontaktů.

V letošním zimním semestru budou všechny didaktické semináře věnovány problematice *motivace a kreativity ve výuce matematiky*. Vystoupení přislíbily doc. RNDr. M. Kubínová, CSc., vedoucí Katedry matematiky PdF UK v Praze a doc. RNDr. J. Brincková, CSc., z PdF UMB v Banské Bystrici. Přesné termíny seminářů budou uveřejněny v Zprávě UP i na internetových stránkách Katedry matematiky (<http://katmat.upol.cz/>). Organizátoři zvou všechny zájemce z řad studentů i pedagogické veřejnosti. Přijďte se zapořovat.

RNDr. M. Uhlířová, KM PdF UP, foto -tj-

Současný stav a perspektivy výuky ekonomických disciplín na neekonomických fakultách vysokých škol

Pod tímto názvem se 30. září 2004 v prostorách Fakulty tělesné kultury UP konal workshop, který pod záštitou prorektora UP doc. V. Řehana, CSc., pořádala Univerzita Palackého. Jednání bylo zaměřeno na výuku a další perspektivy výuky ekonomických disciplín, organizační a personální zabezpečení výuky ekonomických disciplín, začlenění ekonomických disciplín do systému výuky vysoké školy a také na nároky praxe na znalosti absolventů v oblasti ekonomických disciplín.

Workshop zahájil doc. T. Dohnal, CSc., proděkan Fakulty tělesné kultury UP, která celou akci organizačně zabezpečovala. Workshopu se zúčastnilo 34 účastníků z jednotlivých fakult UP, z jiných vysokých škol i z firem.

V první části jednání zazněly referáty účastníků. S velkým ohlasem se setkaly příspěvky jak zástupců vysokých škol, tak zejména představitelů praxe. Zaji-

mové bylo vystoupení Ing. R. Tesaře (ředitel TORAY Prostějov), který se zaměřil na požadavky praxe kladené na absolventy vysokých škol v oblasti ekonomicko-managerských disciplín. Odpolední jednání bylo věnováno samotnému workshopu. K vyhlášeným tématům proběhla živá a zajímavá diskuze. Celé jednání se vyznačovalo příjemnou a konstruktivní atmosférou.

Přihlášené příspěvky budou vydány ve sborníku, jehož přípravu a vydání zajišťuje FF UP.

Závěry workshopu budou zahrnuty v závěrečné zprávě z projektu „Mezifakultní optimalizace výuky ekonomických disciplín“, který v rámci programu MŠMT řeší Univerzita Palackého.

POZN. red.: O zmiňované problematice také na str. 4.

Ing. H. Kotíková, Ph.D., Katedra rekreologie FTK UP

Lady magazin živě v Divadle hudby

Pořad Českého rozhlasu Olomouc o ženách a pro ženy, ale nejen o nich a pro ně, se z místa natáčecího studia olomouckého Českého rozhlasu poprvé přesunul na prkna Divadla hudby. Hosty I. Plíhalové, herečky Moravského divadla Olomouc, byly rektorka UP prof. J. Mačáková, CSc., a bývalá velvyslankyně ve Slovinsku a Kuvajtu, v současné době poslankyně Evropského parlamentu J. Hybášková. *Za zhruba rok se na frekvencích Českého rozhlasu Olomouc vystřídal prostřednictvím zmíněného pořadu asi 180 hostů. Rektorka Univerzity Palackého byla tehdy jedním z prvních,* zmínila v úvodu I. Plíhalová.

Dvouhodinové povídání o životě obou protagonistek – ne vždy lehkém ve světle společenského či pracovního postavení – příjemně dokresloval dopro-

vod kytary a zpěvu. V souvislosti s letošním jubileem „Něžné revoluce“ se např. vzpomínalo na osudné listopadové dny roku 1989. J. Hybášková, odmalička „protřelá světem“, např. popísala svůj střet s tehdejší policií v průběhu pražského pochodu, kdy jako učitelka doprovázela studenty. Po „pendrekovém poučení“ se, jak sama uvedla, spíše ze vzteku pak i přihlásila do stávkového výboru. Vzpomínky rektorky UP potom dotvářely následující listopadové dny, které probíhalo mj. i v Olomouci. Vzpomněla např. na Ústav farmakologie LF UP, kde se tehdy našla ochota a především odvaha promítnout videokazetu plnou záběrů „čerstvých“ pražských událostí.

-map-, foto -ji-

Když pijete vodu...

na československých zastupitelských úřadech v Hanoji, spolupracoval s Československým rozhlasem a ČTK. Aby se mohl plně věnovat překladatelské činnosti, odešel na sklonku 80. let do předčasného důchodu, a od té doby se věnuje překladům a vydávání děl českých autorů. Přeložil části díla J. A. Komenského, J. Fučíka, povídky B. Němcové, J. Nerudy, J. Haška, M. Kundery, dopisy F. Kafky, poezii J. Seiferta, V. Nezvala, české a slovenské pohádky a pověsti aj. Na semináři vyjádřil velký zájem o dílo současných českých autorů a požádal přítomné studenty, aby mu napsali jméno svého oblíbeného autora nebo knihy, které by stálo za to přeložit do vietnamštiny. Duong Tat Tu se zabývá i překlady a tlumočením pro své krajany žijící u nás a upozornil na některé aspekty současné ekonomické a politické situace vietnamské komunity v České republice, která se odráží i v rovině lingvistické.

Na počátku své přednášky seznámil Duong Tat Tu posluchače krátce s historií Vietnamu a upozornil na paralely v historicko-politickém vývoji Vietnamu a České republiky. Zdůraznil úsilí Vietnamu o budování přátelských vztahů jak s bývalými okupanty, tak se státy, s nimiž byly vztahy tradičně dobré a intenzivní, ale které na přelomu 80. a 90. let 20. století ochladly.

Dotazy účastníků semináře směřovaly k jazykovým zvláštnostem vietnamštiny, problematice překladu reálií, či k zánrové a tématické příbuznosti vietnamské a české literatury. Duong Tat Tu poukázal na

nádhru a rozmanitost českých národních pohádek a pověstí a zásluhy osobností jako B. Němcová a K. J. Erben, které ve vietnamské literatuře chybí. Zájemcům o Vietnam a jeho literaturu doporučil několik titulů – překlady básnického eposu Kieu, pohádek, nebo cestopis Divoké banány.

Po semináři hovořil Duong Tat Tu o aktuálních problémech a proměnách česko-vietnamských vztahů a nutnosti obnovit přetřhané vazby mezi oběma zeměmi i na poli jazyka, zvláště v oblasti kodifikace psaní vietnamských vlastních jmen v češtině, a v integračním procesu dočasných i trvalých imigrantů – zejména dětí, které již dnes navštěvují české školy. Vietnamská literatura v originále i v překladě do češtiny by se opět měla objevit v českých knihovnách a knihkupectvích nikoli z ideologických důvodů, ale aby pomáhala vietnamským občanům zachovávat kontakt se vzdáleným domovem, českou veřejnost seznamovat s kulturou Vietnamu a tímto způsobem snad i předcházet možným národnostně a ekonomicky motivovaným konfliktům.

Duong Tat Tu vyjádřil potěšení nad stoupajícím zájmem Čechů i Vietnamců o studium kultury a jazyka druhé strany a také naději, že tyto snahy neztroskotají na nezájmu státních institucí a nedobytnosti finančních zdrojů.

Mgr. K. Nogolová,
Katedra českého jazyka a literatury PdF UP

Dokončení ze str. 1

Literární soutěž pro studenty UP

Ve snaze povzbudit literární tvorbu studentů a umožnit tvůrcům dialog s posuzovateli jejich práce vyhláší rektorka Univerzity Palackého

11. ročník veřejné literární soutěže

pro studenty Univerzity Palackého.

Podmínky soutěže: předložit v oboru poezie 5–10 textů, v oboru próza (povídka, novela, esej) text do 30 stran, v oboru drama text hry, a to ve třech kopiích, z nichž každá bude označena jménem, fakultou, ročníkem, studovaným oborem a domácí adresou. (Stranou se miní strojepis – počítačový text – o 30 řádcích a 65 úhozech.)

Závěrečný termín odevzdání prací je **31. březen 2005**. Za nejlepší práce budou uděleny ceny: 1. cena 2 000 Kč, 2. cena 1 500 Kč, 3. cena 1 000 Kč. Porota nemusí všechny ceny udělit. Ceny se nerozdělují ani nezdvojují.

Soutěžní práce budou hodnoceny odbornou porotou, kterou jmenuje rektorka UP. Výsledky soutěže budou vyhlášeny v květnu 2005 a zveřejněny v Žurnále UP. Autoři vítězných prací se zúčastní hodnotícího semináře.

Soutěžní příspěvky zasílejte na adresu: Sekretariát rektorky Univerzity Palackého, Křížkovského 8, 771 47 Olomouc. Obálku označte heslem *Literární soutěž*.

IV. česko-slovenská konference:

Kvalitativní přístup ve výzkumu ve vědách o člověku

Ve dnech 17.–19. 1. 2005 proběhne v Olomouci IV. česko-slovenská konference *Kvalitativní přístup ve výzkumu ve vědách o člověku*, kterou společně organizují Katedra psychologie FF UP Olomouc, Psychologický ústav Akademie věd ČR, Sdružení SCAN a Česká asociace studentů psychologie – ČASP.

Konference je věnována problémům aplikace a výuky kvalitativního přístupu a metod. Součástí konference je divadelní představení STĚHOPTÁCI (Jaroslav Dušek, Zdeněk Konipásek, Petr Knotek) – pro účastníky konference vstup volný! Uzavěrka přihlášek je **31. 10. 2004**.

Bližší informace o konferenci, včetně formuláře přihlášky, jsou k dispozici na adrese Mgr. M. Šucha, Katedra psychologie FF UP, Vodární 6, 771 80 Olomouc. E-mail: msucha@post.cz. Aktuální informace a přihláška na konferenci: www.casp.upol.cz.

InfoTrac One File

Univerzita Palackého má do konce října plnohodnotný zkušební přístup do databáze *InfoTrac One File*.

Jedná se o jedinečný elektronický zdroj informací, který zahrnuje více než 5000 titulů časopisů v plném textu, 5 novinových indexů s retrospektivou do roku 1980, celkem asi 21 miliónů záznamů. Kompletní indexace se týká: The New York Times, The Wall Street Journal, The Washington Post, Los Angeles Times.

Přístup do databáze je na URL: <http://infotrac.galegroup.com/itweb/lob>.

Přístupové heslo případně další informace můžete získat na adrese bis@upol.cz nebo na tel. čísle 585 631 722 (1744).

-sle-

Oprava

V minulém čísle Žurnálu UP jsme v rámci textu *Rozpočtové provizorium na UP i v říjnu* zveřejnili mylné datum konání dalšího veřejného zasedání Akademického senátu Univerzity Palackého. Termín byl dodatečně změněn. AS UP se ke svému jednání sejde až **26. 10. 2004**.

Československá biologická společnost,
pobočka v Olomouci,
Česká společnost chemická,
pobočka Olomouc, zvou na přednášku
Dr. Laurenta Meijera, PhD.,
Station Biologique CNRS, Roscoff, France

**Pharmacological inhibitors
of cyclin-dependent kinases (CDKs)
and glycogen synthase
kinase – 3 (GSK-3),
the selectivity problem,
(od buněčného cyklu k Alzheimerově chorobě).**

Přednáška se koná **21. 10. 2004,**
v 15.30 hod., v malé posluchárně vpravo
na Teoretických ústavěch LF UP, Olomouc,
Hněvotínská 3.

Moravsko-slezská křesťanská akademie Olomouc
zve na přednášku
prof. Vladimíra Smékala, CSc.,
(Fakulta sociálních studií MU Brno)

na téma:

Lidský úděl očima psychologie a víry.

Přednáška se uskuteční **19. 10. 2004,** v 17 hod.,
v přednáškovém sále arcibiskupské kurie
(Biskupské nám. 2).

On-line časopisy

V průběhu října tohoto roku můžete využít volného
přístupu ke kolekci časopisů SAGE Publication.

K dispozici jsou plné texty článků bezmála 350 časopisů především z oblasti společenských věd – antropologie, ekonomie, pedagogiky, politologie, psychologie, sociologie a dále také lékařství a souvisejících oborů, částečně jsou zastoupeny technické disciplíny. Přístup je z adresy: <http://online.sagepub.com>.
M. Pastorová, KUP

Upozornění

Při uvádění e-mailové adresy rektorky UP v oficiálních materiálech, na smlouvách, grantových přihláškách, projektech apod. uvádějte laskavě adresu rektorky vždy ve tvaru: rektor@upol.cz.

PhDr. T. Hrbek, kancléř UP

Celoroční brigáda

Vydavatelství UP přijme brigádníka/-ci na kopírovací práce v odpoledních hodinách. Zájemci hlase se u paní Reichlové ve Zbrojnici nebo telefonicky na 585 631 725.

OTÁZKA PRO doc. V. ŘEHANA, CSc., PROREKTORA UP

Prorektor UP doc. V. Řehana, CSc., obdržel 30. 9. na Slezské univerzitě v Katovicích – Sosnowci Zlatou medaili Za zásluhy (Za zaslugi dla Uniwersytetu Slaskiego). Stalo se tak v průběhu slavnostního zahájení nového akademického roku. Medaili společně s dekretem předal doc. V. Řehanovi tamější rektor prof. Dr. hab. Janusz Janeczek. V této souvislosti se redakce Žurnálu UP obrátila na doc. V. Řehana s následujícím dotazem:

Za jaké zásluhy vám byla medaile udělena a co pro vás znamená?

Medaile mi byla udělena na základě usnesení Vědecké rady po projednaném návrhu Fakulty sociálních věd (Wydziału Nauk Społecznych). Toto vyznamenání není jen oceněním mým, ale jedná se o ocenění spolupráce Univerzity Palackého a její Filozofické fakulty s Fakultou společenských věd a Fakultou pedagogiky a psychologie Univerzity v Katovicích.

Perspektivy výuky ekonomických předmětů

Zkrácená verze příspěvku na workshopu „Současný stav a perspektivy výuky ekonomických disciplín na neekonomických fakultách vysokých škol“.

Výuka ekonomických disciplín na veřejných vysokých školách se po roce 1989 v ČR neustále rozšiřuje, přitom souběžně s počtem posluchačů se rozšiřuje i nabídka studia na soukromých vysokých školách. Jen na Moravě bylo v roce 2004 přijato k řádnému studiu na ekonomicky zaměřené fakulty veřejných vysokých škol cca 3 600 studentů. (Pozn.: V roce 2004 přijala UP celkem cca 3 200 studentů). Praktická poptávka po ekonomických předmětech je ještě vyšší a pohlcuje ji nabídka soukromých vysokých škol, což svědčí o tom, že o tyto vědy je ze strany studentů vysoký zájem.

Proč se vlastně studenti hlásí na ekonomicky zaměřená studia?

Odpověď jistě není jednoduchá, přesto se dá formulovat do blízkých okruhů, ze kterých je mimo jiné možno analyzovat potenciální potřeby trhu a nepřímou i zájmy studentů o tyto obory. V čem všem nám pomáhá znalost ekonomických disciplín?

- Pomáhá nám identifikovat a chápat mechanismy fungování trhu, státu, vlády, státní a municipální správy, či samosprávy obecně, města a obce.
- Napomáhá nám pochopit systémy řízení – všichni jsme řízeni, mnozí sami řídíme.
- Pomáhá nám pochopit, proč existují tak různorodé typy organizací a institucí, jejich smysl, jejich cíle a poslání.
- Pomáhá nám pochopit tržní mechanismy, ale i smysl netržně orientovaných subjektů a jejich produktů.
- Pomáhá nám pochopit principy užitku a vzácnosti.
- Pomáhá nám porozumět ceně jako ekonomické kategorii.
- Vede nás k lepšímu porozumění, že vše organizované, co existuje v civilizované společnosti, pracuje v rámci daných limitů a ekonomických rozpočtů.
- Pomáhá nám pochopit, že životní úroveň země, regionu, rodiny, či jednotlivce závisí na schopnosti prodávat svoje výrobky nebo služby.
- Pomáhá odborníkům různých oborů rozvíjet schopnosti podnikat. Tyto schopnosti nemusí být jen doménou podnikatelské sféry.

Jistě se dá vyjmenovat množství dalších argumentů a aspektů, proč jsou ekonomicky zaměřené předměty v současnosti tak aktuální. Z uvedeného výčtu je zřejmé, že znalost ekonomických disciplín podporuje studenty na praktický život, na pochopení základních politických, společenských, právních a hospodářských souvislostí, umožňuje jim kromě jiného pochopit, jakými mechanismy a na

jakých principech vlastně společnost funguje, pomůže pochopit i institucionální hierarchii, která je obklopuje a se kterou se budou setkávat celý život.

V Olomouci jako správním středisku kraje nemáme specializované odborně ekonomicky zaměřené vysokoškolské studium, na UP je pouze Kabinet aplikované ekonomie a na jednotlivých fakultách působí skupinky ekonomických specialistů taktéž aplikované zaměřených. Podle Rensona (1990) patří ekonomie do „věd o člověku“. Na UP máme beze zbytku zastoupeny všechny tyto vědy: filozofii, psychologii, sociologii, pedagogiku, historii, právo – ty jsou zastoupeny ponejvíce samostatnými fakultami. Ekonomie je zastoupena kabinetem a v ucelenějším profilu univerzity chybí.

Uvedený nedostatek se bude snažit nahradit soukromá vysoká škola v Olomouci, která je připravována k akreditaci pod názvem Moravské vysoké učení.

Proč podporovat výuku ekonomických předmětů právě v Olomouci? K tomu je možno předložit mnoho argumentů. Uvedu jen některé z nich:

- mnohokrát proklamovaná pomoc kraje i města Olomouce na podporu rozvoje ekonomicky zaměřených předmětů na půdě univerzity nebo i jinde,
 - výchova vlastních odborníků v ekonomických disciplínách podporuje hospodářský růst kraje, zvyšuje zaměstnanost a zkvalitňuje podnikatelské prostředí, zvyšuje také konkurenci a kvalitu těchto odborníků,
 - kapacitní a technické zázemí velké univerzity a vysoká koncentrace různorodých ekonomických specialistů roztroušená v rámci institucí a hospodářských a podnikatelsky zaměřených společností kraje.
- Na místě je důležitá připomínka: Olomoucký kraj má jeden z nejnižších průměrných výdělků v ČR. V důsledku jednostranné vzdělanostní struktury, která je mj. dána absencí přiměřeného podílu ekonomického i technického vysokoškolského vzdělání, nejsou v kraji proporcionálně rozvíjena odvětví s nejvyšší přidanou hodnotou, což může mít i pro budoucí vývoj nepříznivé důsledky. Rozdíl v životní úrovni obyvatel (tedy průměrných výdělků) vyspělých krajů ČR a našeho kraje se v důsledku toho nebude snižovat, ale naopak zvyšovat.

- Dalším důvodem, proč podporovat výuku ekonomických předmětů v kraji, je vyšší schopnost ekonomicky zaměřených odborníků získat subvenční, dotační, či grantové prostředky na rozvojové programy různorodého charakteru, jež ve svém důsledku prostřednictvím multiplikačních procesů zvyšují hospodářskou sílu regionu.
- Ve vyspělých zemích je zcela normální, že vysoké školy spolupracují s místními institucemi, s hospodářským i podnikatelským prostředím. V EU je rozšířena forma tzv. podnikatelských inkubátorů, v nichž je vyvážené zastoupení odborníků různého vzdělání podmínkou, účast ekonomických a technických odborníků z univerzitní půdy je v těchto institucích samozřejmost. V Olomouckém kraji pravděpodobně tyto inkubátory budou zaváděny a tyto odborníci budou vítáni.

Pro rozvoj jednotlivých oborů je rovněž velmi důležitý demografický vývoj obyvatelstva v ČR. Z hlediska počtu pedagogů je třeba reagovat v předstihu na situaci, že bude méně dětí ve školách a ta si vyžadá postupně snižování počtu absolventů pedagogických fakult. Promyšlená a v předstihu realizovaná restrukturalizace jednotlivých oborů v rámci UP i ve spolupráci aplikovaných ekonomicky a manažersky zaměřených předmětů může být účelná.

Ing. V. Hobza, Katedra rekreologie, FTK UP

O dvou tabulkách (Evropan J. Bolyai)

„Z ničeho nový svět jsem stvořil.“
(J. Bolyai)

Nedávno byla za zanedbatelného zájmu veřejnosti odhalena na domě vojenské ubytovací a stavební správy (Hanácké kasárny) v Olomouci pamětní deska s českým a maďarským nápisem: *V Olomouci sloužil jako kapitán od 10. července 1832 do 15. června 1833 maďarský matematik, zakladatel nauky o neeuklidovské geometrii Bolyai János (1802–1860)*. Realizaci tohoto záměru iniciovalo s přispěním Vysoké vojenské školy pozemního vojska ve Vyškově Maďarské kulturní centrum v Praze. Stalo se tak symbolicky v roce vstupu naší republiky do Evropské unie, avšak paradoxně bez účasti Univerzity Palackého! Obávám se, že olomoucká akademická obec (včetně matematiků) tuto událost vůbec nezaregistrovala. Sám jsem se o tomto úmyslu dověděl spíše náhodou a o jeho provedení až ex post na základě svého dotazu. Kdo byl tento maďarský voják narozený r. 1802 v dnes rumunské Kluzi a proč ani ne roční pobyt v Olomouci, který nepatřil k nijak zvlášť významnému období jeho života, vedl až k umístění pamětní desky?

János Bolyai (* 15. 12. 1802 v Kluzi, † 27. 1. 1860 v Tirgu-Mures) je totiž jedním ze tří zakladatelů tzv. *neeuclidovské geometrie*, která bez nadsázky zásadním způsobem formovala evropské myšlení a vyústila např. v teoretických základech Einsteinovy teorie relativity. Otázka, zda 5. Euklidův postulát o rovnoběžkách (tj., že „bodem roviny, který neleží na přímce, lze vést nejvýše jednu přímku, která neprotíná přímku původní“) je nezávislý nebo zda jej lze odvodit z ostatních Euklidových axiomů, znepokojovala matematiky už dvě tisíciletí. Mnozí věhlasní učenci počínaje Ptolemaiem v antice, Násiruddín Túsí ve středověku nebo Johann Heinrich Lambert a Adrien Marie Legendre v 18. století, se neúspěšně pokoušeli odvodit zmíněný 5. postulát z ostatních. Teprve János Bolyai a nezávisle na něm snad nejvýznamnější matematik všech dob Němec Carl Friedrich Gauss (1777–1855) a Rus Nikolaj Ivanovič Lobachevskij (1793–1856) si uvědomili a potvrdili nezávislost tohoto axiomu, čímž dali vzniknout novému (tzv. hyperbolickému) geometrickému světu, v němž bodem, jenž neleží na přímce, lze v rovině jimi určené vést dvě, a v důsledku toho nekonečně mnoho přímek, které danou přímku neprotínou. O důsledcích takto chápaného světa se zájemci mohou dočíst např. v poutavě napsaných knihách [5], [6], [7] emeritního profesora Univerzity Karlovy a někdejšího ministra školství Petra Vopěnky. Se základy neeuklidovské geometrie se český čtenář může seznámit ve starší knize Václava Hlavatého [2]. Četné fundované historické poznámky o J. Bolyaiovi v kontextu světové matematiky lze nalézt v knize [4] (viz rovněž <http://turnbull.mcs.st-and.ac.uk/history/Mathematicians/Bolyai.html>).

Jak jsem se měl možnost před několika týdny přesvědčit na matematické konferenci, je v Kluzi (maďarsky: Kolozsvár, německy: Klausenburg) – centru Transylvánie – stále patrný vliv někdejšího začlenění do rakousko-uherské monarchie. Smutnější nedávná historie se však rovněž podepsala tím, že – na rozdíl od Olomouce – pamětní deska na rodném domě

chybí. Místo ní dům „zdobí“ vývěsní štít Bolyaiovy vinotéky (Bolyai byl přitom zapříšahlý abstinent), umístěné ve sklepení.

Abychom však nebyli nespravedliví, jmenuje se po něm přilehlá ulice.

V oficiálním názvu tamní alma mater se vyskytují dvě jména: Babes (biolog) a Bolyai (matematik), symbolizující sloučení rumunské a maďarské univerzity.

V rodné Kluzi Bolyai dlouho nepobyl. Brzy se rodina odstěhovala do Márosvásárhely (Tirgu-Mures). V r. 1918 byl přijat na vídeňskou Císařsko-královskou akademii vojenského inženýrství. Po jejím absolvování mění jako voják často místa pobytu: Temesvár, Arad, Velký Varadín, Szege-dín, Lvov. V r. 1832 byl převelen do Olomouce. Fakta dokumentující jeho zdejší pobyt lze nalézt např. v knize Tibora Acse [1, str. 212–217, str. 296–300].

Jeho otec Farakas (Wolfgang) Bolyai – sám absolvent matematiky z Göttingen a Gaussův přítel – cíleně rozvíjel Jánošův zájem o matematiku. Stejně tak dbal i o jeho tělesnou kondici, čímž lze vysvětlit ne zcela obvyklou kombinaci voják – matematik. Jánoš byl v dnešní terminologii všestranně nadané zázračné dítě. Brzy ovládal např. devět cizích jazyků, včetně čínštiny a tibetštiny. Po otci zdědil i zájem o vyjasnění (ne)závislosti 5. Euklidova axiomu. Ve svém dopise z r. 1820 byl nicméně otcem důrazně varován před možnými neblahými následky přílišného se zahloubání do dané problematiky: „Musíš si to právě tak zošklivit jako prostopáší styk; může Tě to připravit o všechno Tvůj čas, o Tvoje zdraví, o Tvůj klid a všechno Tvoje životní štěstí. Tato propastná temnota by mohla pohltit

i tisíce obrovitých Newtonů a nikdy nebude světlo na Zemi.“

Svůj důležitý objev učinil v r. 1823 v Temesváru. Písemně zpracování předal o dva roky později v dopise otci. Definitivní verze vyšla v r. 1832 jako dodatek jedné otcovy knihy pod dlouhým názvem „Appendix scientiam spatii absolute veram exhibens: a veritate aut falsitate Axiomatis XI Euclidi (a priori haud unquam decidenda) independenter: adjecta ad casum falsitatis, quadratura circuli geometrica“ (viz Obr. 5).

Tento nadčasový vklad do zlatého fondu matematiky a světového kulturního dědictví neměl za jeho života žádný kladný ohlas. V posledních letech, téměř všemi opuštěn a nemocný, se již matematikou nezabýval. Zemřel bez jakéhokoliv uznání v dnes rovněž rumunském Tirgu-Mures (maďarsky: Márosvásárhely), kde je spolu s otcem pochován.

Nyní byl po něm mj. pojmenován měsíční kráter a jedna z planetek. Přestože za svého života uveřejnil pouze Appendix, a to ještě v knize svého otce, jeho pozůstalost čítá na dvacet tisíc stran rukopisu. O jeho významu svědčí bohatost hesla „Bolyai“ ve velkém maďarském slovníku [3]. Částečného zadosťučnění se dostalo v pravém slova smyslu velkému Evropanovi i poněkud paradoxně od vojáků v Olomouci. Univerzita má podobných dlouhů více.

Použitá literatura:

- [1] T. Acse: Bolyai János a bécsi hadmérnöki akadémia. Budapest, 2002.
- [2] V. Hlavatý: Úvod do neeuklidovské geometrie. Jednota československých matematiků a fyziků, Praha, 1949.
- [3] Magyar nagylexikon (Nagyedik Kötek); Bik-Bz, heslo: Bolyai. Akadémiai Kiadó, Budapest, 1995.
- [4] D. J. Struik: Dějiny matematiky. Malá moderní encyklopedie 43, Orbis, Praha, 1963.
- [5] P. Vopěnka: Otevření neeuklidovských geometrických světů (Čtvrté rozpravy s geometrií). Fokus a Práh, Praha, 1996.
- [6] P. Vopěnka: Uhelný kámen evropské vzdělanosti a moci. Práh, Praha, 2000.
- [7] P. Vopěnka: Tryznivé tajemství. Práh, Praha, 2003.

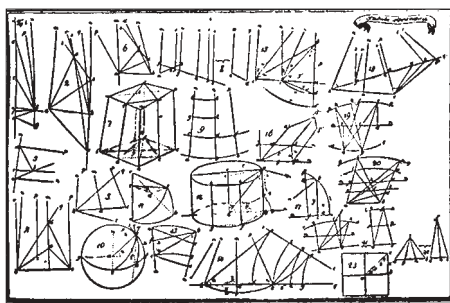
prof. J. Andres, CSc., Katedra matematické analýzy a aplikací matematiky PFF UP, foto archiv autora

▲ Obr. 1: Olomoucká pamětní deska

▲ Obr. 2: János Bolyai

▲ Obr. 5: Tabulka geometrických konstrukcí z Appendixu

▲ Obr. 3: Bolyaiova vinotéka

▲ Obr. 4: Bolyaiova ulice v Kluzi

Vyšlo čtvrté číslo Listů

„Po nástupu Gorbačova se Reagan zachoval proti očekávání: uvěřil mu. Z Gorbačovových pamětí vyplývá, že mu nejprve uvěřili právě Thatcherová a Reagan. Reagan Gorbačova netlačil ke zdi, naopak, otevřel mu dveře. Podporoval ho v reformním úsilí, nejspíš právě proto, že věřil ve svobodu podobně nainvazovaného Gorbačova. Na rozdíl od něj si to však mohl dovolit, protože v USA se instituce vyvíjely dvě stě let. Státnictví Reagana podle mne nespočívá v jeho ideologické pevnosti, ale naopak – v pragmatické pružnosti,“ píše polemicky Václav Žák v nejnovějším čísle dvouměsíčníku Listy. Významný polský novinář Wojciech Piełciak vysvětluje, proč se komplikovaly polsko-německé vztahy. „Byl v reáliích roku 1945

možný život milionů Němců v poválečném Polsku a Československu? Proto Poláci, třebaže dnes mohou litovat utrpení nevinných Němců, neoznačí nikdy vysídlení jako bezpráví – vždyť jakkoliv bylo kruté, přičinilo se o mír a stabilitu v této části Evropy,“ konstatuje mimo jiné.

Nejnovější číslo Listů publikuje kromě toho básně a překlady Vlasty Dvořáčkové, kritickou studii ekonomy Jiřího Havla o některých sociálnědemokratických představách o národním hospodářství naší doby, souhrn slovenských politických aktualit Mariána Hataly, fejetony Jiřího Oliče a Romana Ludvy či komickou i smutnou povídku Sylvie Fischerové.

-jb-

Rektoři Univerzity Palackého v Olomouci

Jiřina Otáhalová-Popelová – rektorka filozofka

S postavou J. Otáhalové-Popelové se pojí hned dva primáty. Byla to jedna z prvních žen-filozofek u nás a hlavně – byla to vůbec první žena na území českých historických zemí, která zaujala pozici nejvyššího představitele vysoké školy. Znalosti autora tohoto seriálu k životním osudům této osobnosti olomoucké univerzity, čerpané ze zdrojů olomoucké proveniencce, jsou poměrně kuse. Jiřina Otáhalová-Popelová totiž již v polovině roku 1953 odešla na pražskou Univerzitu Karlovu, takže její „otisk“ ve zdejších archivních dokumentech zatím neumožňuje komplexní pohled na tuto nepochybně významnou představitelku české filozofie.

Pokud usilujeme postihnout působení J. Otáhalové-Popelové ve funkci rektorky UP (v letech 1948–1949 zastávala také funkci děkanky zdejší pedagogické fakulty), tak jen těžce hledáme dostatečně přesnou charakteristiku. Šlo o období „dietní“ nebo o období „neslané-nemastné“ – chce se říci. Jenže tato pejorativní označení „propasírovaná“ příznamenem historické etapy, v níž J. Otáhalová-Popelová jako rektorka působila (1949–1953), se jeví v poněkud jiném světle. Olomoucká rektorka totiž zastávala svůj úřad v nejtemnější době komunistické totality, kdy vládnoucí režim podepřel legitimitu své existence masovými akty státního teroru.

Jiřina Otáhalová-Popelová se narodila 29. února 1904 v Praze. Po absolvování vinohradského gymnázia vystudovala v letech 1923–1928 na pražské filozofické fakultě filozofii a klasickou filologii. Psala básně, divadelní hry, úvahy o umění, divadelní a literární kritiky, v r. 1925 byly v Národním domě v Praze odehrány dvě její divadelní hry, *Pohádka o hořících a Fiat iustitia*.

Jako gymnaziální profesorka působila mimo jiné v Břeclavi, Strážnici a České Třebové a od poloviny třicátých let do roku 1947 zakotvila na pražských gymnáziích. Svou učitelskou dráhu přerušila v letech 1932–1934 studijním pobytem v Itálii. V té souvislosti se setkáváme s tvrzeními o jejich tehdejších údajných sympatiích k některým aspektům italského fašismu, korunovanými souvislostmi se sochařskou tvorbou jejího manžela Karla Otáhalu (1901–1972), který prý „vysochal“ bustu Benita Mussoliniho; v rozporu s těmito „chýry“ se v bibliografii J. Otáhalové-Popelové setkáváme s tituly článků jako např. *Italské nebezpečí nebo Italský fašismus a hitlerismus*.

Akademická dráha J. Popelové-Otáhalové byla jistě hvězdná. V roce 1946 se habilitovala na brněnské

univerzitě a již o rok později úspěšně dokončila profesorské řízení na Pedagogické fakultě UK v Praze. Svoji ranou filozofickou práci založila na kritice pozitivismu, po roce 1945 se výrazně přiklonila k marxismu (akcentovala z něj zejména materialistickou dialektiku), který považovala za univerzální hodnotový systém. Obrát J. Otáhalové-Popelové k učení německých „vousedů“ ovšem nesl i konjunkturální rysy, o čem napovídá její „raketová“ funkcionářská dráha na olomoucké univerzitě.

Dá se říci, že J. L. Fischer si J. Otáhalovou-Popelovou za svoji nástupkyni vybral. Fischer se totiž domníval, že ve své následné funkci prorektora bude rektorku směřovat tak, aby pokračovala ve Fischerem nastoupeném trendu budování olomoucké univerzity. Jenže to byla vize zcela naivní. Zásadní změna společensko-politického klimatu a následná školská reforma totiž objektivně Fischerovy představy o podobě nově budované univerzity v Olomouci zcela rozvrátily. Fischer navíc neodhadl osobnostní habitus své nástupkyně. Vzdělaná a sebevědomá rektorka si do řízení univerzity nenechala mluvit – konflikty s Fischerem se prohlubovaly, až přivedly oba protagonisty k celoživotní animozitě.

V roce 1950 se zrodil nový zákon o vysokých školách, který předznamenal hluboké organizační změny ve struktuře Univerzity Palackého v Olomouci, vedoucí až k ohrožení její existence. Řídící orgán českého terciárního školství – Státní výbor pro vysoké školy – totiž seznal, že „není možné budovat dvě univerzity stejného složení v Brně i v Olomouci“, a navrhl specializaci těchto univerzit. Pro olomoucké vysoké učení měla tato specializace znamenat posílení přírodovědeckých oborů a vytvoření samostatné Vysoké školy lékařské. Rektorka Otáhalová-Popelová tento původní koncept vítala; tato uvažovaná specializace totiž opravdu znamenala nemalé posílení teprve konstituující se olomoucké univerzity. Jenže realita byla zcela jiná – v následujících třech letech koncepce střídala koncepci ještě rychleji, než na nich stačila oschnout barva razítek příslušných stranických a státních orgánů. Až v roce 1953 bylo konečně jasno: v Olomouci vznikla samostatná Vysoká škola pedagogická s fakultami přírodních a společenských věd a vlastní Univerzita Palackého se „scvrkla“ na univerzitní vysoké učení s jedinou, a to lékařskou fakultou. Olomoucká univerzita se v těchto plánovaných i realizovaných změnách stala více či méně pasivním

objektem. Dlužno zdůraznit, že rektorka J. Otáhalová-Popelová na svoji aktivní roli rezignovala a na konci svého funkčního období se připravovala hlavně na svůj odchod do Prahy. A můžeme dnes odsuzovat její – eufemisticky řečeno – více než pružný postoj k panujícím politickým poměrům? Samozřejmě, že můžeme – a velice snadno. Jenže Jiřina Otáhalová-Popelová zastávala vysokou akademickou funkci v době, kdy vládnoucí strana přivedla na šibenici i své nejvyšší představitele. Ve vztahu k vládnoucímu režimu vysoké školy v letech 1948–1989 sehrávaly dvojí roli. Byly v různých vývojových etapách totalitního režimu nejen objektem bedlivé mocenským centrem sledovaným, ale také aktivním prorežimním subjektem. A tato role platí i pro jejich nejvyšší představitele – rektory. A která role v činnosti jednotlivých rektorů převládala, to musíme zvažovat vahami takřka lékárníckými. Zdá se ale, že J. Otáhalová-Popelová udržovala obě pomyslné misky vah v rovnováze. O tom svědčí relativně dobrou liberální ovzduší na olomoucké univerzitě v první polovině padesátých let, podle pamětníků tolik odlišné od sevřené a ponuré atmosféry na pražské i brněnské univerzitě. Ovšem ani tato atmosféra nezabránila postupné degradaci vědecké a odborné činnosti na olomouckých vysokých školách, zaviněné zejména odchodem řady vynikajících odborníků. Tento vědecký regres zasáhl především společenskovědní obory, podstatně deformované silnou ideologickou ingerencí; lékařské obory se rozvíjely zdárně i nadále a přírodovědecké obory pěstované na olomoucké Vysoké škole pedagogické dokázaly solidní základnu k pozdější existenci přírodovědecké fakulty (1958).

O působení J. Otáhalové-Popelové na Univerzitě Karlově uvedeme jen tolik, že v roce 1953 se stala na šest let vedoucí Katedry dějin filozofie na Filozoficko-historické fakultě UK, poté vyučovala na Katedře marxisticko-leninské filozofie etiku a vybrané otázky z dějin filozofie. Odborně se zabývala otázkami filozofie dějin, etiky a také komeniologie. Na sklonku šedesátých let aktivně přivítala nástup Pražského jara, ostatně jako řada jejích generačních souputníků aktivně budujících „lepší zítřky“ v první polovině let padesátých. Na počátku tzv. normalizace byla potom nucena jako jedna z prvních své akademické pracoviště opustit. Jiřina Otáhalová-Popelová zemřela 14. června 1985.

PhDr. P. Urbášek, ředitel Archivu UP

STUDENTSKÁ RUBRIKA

Kamerou na divadlo potřetí...

Již třetí rok za sebou se studenti Katedry teorie a dějin dramatických umění Filozofické fakulty UP vydali na mezinárodní festival *Divadlo* do Plzně (14.–20. 9.), aby dokumentovali jeho průběh a zaznamenali i jeho jednotlivé inscenace. Jejich zajímavou i užitečnou práci, probíhající pod oficiální hlavičkou festivalové *Videodilny*, umožnila i tentokrát živá spolupráce s partnerským Institutem divadelní vědy berlínské Svobodné univerzity, konkrétně s Dr. Erhardem Ertelem, vedoucím tamější mediální laboratoře, a s jeho studenty.

Česko-německý studentský projekt *Divadlo, a regionalita II.*, jehož hlavními sponzory jsou Česko-německý fond budoucnosti v Praze a samotný festival, se tak mohl letos v Plzni prezentovat dovršeným výsledkem takřka roční spolupráce – pětačtyřicetiminutovým dvojjazyčným dokumentem *Pozor, divadlo! Achtung, Theater!* a pěti záznamy významných inscenací minulého ročníku festivalu. Dokument byl v Plzni představen odborné veřejnosti a setkal se s uznáním a zájmem. Festival, obě vysokoškolská teatrologická pracoviště i příslušné divadelní soubory tak disponují dalším užitečným dokumentárním materiálem, který lze využít v teatrologické, pedagogické, umělecké

i manažerské činnosti. Prchavý, jedinečný fenomén divadla tak díky možnostem videozáznamu i profesionálnímu technickému vybavení zejména berlínských kolegů zůstane nejen zachován pro budoucnost, ale prakticky slouží dalšímu šíření informací o našem i zahraničním současném divadle. Nenápadná práce skupiny studentů tak svým způsobem přispívá po svém k naplňování úkolů, s nimiž si lámou hlavu i příslušné oficiální instituce naší kulturní „diplomacie“ – jak mj. ukázala oficiální diskuze, která byla tomuto tématu na letošním festivalu věnována.

▲ Studentka B. Fišerová při natáčení rozhovoru s režisérem V. Morávkem

Vedle prezentace výsledků dosavadní činnosti byl však týdenní plzeňský pobyt studentské skupiny „BOP“ (tj. Berlín–Olomouc–Plzeň) především zaměřen na další pokračování spolupráce, tj. na natáčení letošního festivalu, jeho inscenací a rozhovorů s jejich tvůrci, kritiky i diváky. Do roka a do dne by tak mohl být v Plzni promítán další doklad této aktivní spolupráce, která je v dané oblasti u nás zcela ojedinělá. Ovšem za podmínky, že opět získají důvěru svého hlavního mecenáše – nejde totiž o levnou záležitost. Přesto lze doufat, že dosavadní výsledky takovou naději opravňují.

-jr-, foto -tr-

Nevděčný aspirant

Žili byli na jedné katedře stárnoucí profesor a jeho aspirant, mladík v počátečním rozkvětu mužnosti. Zatímco pan profesor Novák rozvíjel plány výzkumu a navrhoval projekty, které by mohly získat finanční podporu té které agentury, přednášel studentům, vedl katedru a řeči, jeho aspirant Nováček se snažil, aby bylo slovo učiněno tělem a plány transformovány do stránek publikovatelných prací, což bylo podmínkou dosažení doktorské hodnosti. Nováček byl mladík postavy spíše robustní, ducha však ku podivu romantického; do aspirantury se přihlásil značně ovlivněn četbou románů, jejichž hlavními postavami byli muži odhodlaní naplnit své životy službou Vědě a Poznání, což tyto dámy na konci jejich životů ocenily významnými vyznamenáními, které byly poté nesené na hedvábných polštářích v pohřebních průvodech hned za jejich rakvemi.

Jak se nemírnou četbou z obrazovky počítače kazil aspirantův zrak, se slábnoucím viděním se kalil a slábl jeho původní romantismus. Součástí charakterového a názorového otužování aspiranta se stávalo uvědomování, že v popředí zájmu není poznání per se, ale poznání publikovatelné. Aspirantovu uvědomělost v tomto ohledu pěstoval jeho profesor soustavně tím, že s každým rukopisem, který mu byl předáván, opakovaně zdůraznil svému aspirantovi tuto zásadu – aby pak přeformuloval dvě úvodní věty textu a připsal své jméno spolu se všemi tituly na první místo v seznamu autorů článku. Vraceje takto pozměněný rukopis neopomněl připomenout, že právě tímto jeho zásahem byla publikovatelnost textu, vyjádřitelná pravděpodobností jeho redakčního přijetí rozhodujícím způsobem zvýšena.

Akademická životní zkušenost učila aspiranta Nováčka, že nejenom vědou živ je člo-

věk – dokonce jí není výhradně živ ani Homo academicus. I do tichého světa laboratoří a pracoven, jehož klid bývá narušován jenom šustěním obrácených listů v pročitáném časopisu nebo opisované knize, případně klikáním prstokladu na klávesnici počítače, proniká občas hluk světa profánního, dožadujícího se vyplnění formuláře o stavu domácího zvířectva a dani domovní; akademici výše postavení pak bývají žádáni o přednesení jejich názoru na bezpečnost atomových elektráren, nebezpečí mezinárodního terorismu, zhoršující se demografickou situaci a možné důsledky zvětšující se ozonové díry nad Antarktidou. Pokud možno s dostatečným filozofickým nadhledem a humorem, který by neodrazoval, ale naopak přilákal co nejhojnější obecenstvo, stále víc zhyčkané zejména prvotřídními televizními programy.

Pan profesor Novák patřil k akademickým jedincům, kteří na veřejnosti vystupují rádi; byl však natolik bystrý, aby věděl, že nápaditost a humor nejsou jeho silnou stránkou, jeho parketou ani jeho šálkem čaje. A tak s oblibou končival besedování s aspirantem Nováčkem na téma významu tvůrčího přístupu pro čin-

nost badatelskou vybídnutím – Víte, pane kolego, mám příští týden přednášet pro veřejnost a momentálně mě nic nenapadá – nemohl byste mi pár stránek napsat? A Nováček přikyvoval, s každou další žádostí sice o něco méně nadšeně, a sepisoval žádané. Při jeho odevzdání pan profesor obvyklým tvůrčím způsobem přepsal úvodní dvě věty, což ho oprávnělo podepsat text otištěný v populárním časopise nebo novinách svým jménem.

Když romantismus usychá, roste otrlost. Po třech letech aspirantova soužití s jeho profesorem se v jedné takové situaci Nováček neovládl – a nechal z jazyku uklouznout, co srdce tížilo. Uklouznutí na sebe vzalo podobu dotazu, zdali by nemělo být jím napsané otiskováno pod jménem autora. Usměvně nastavená líc páně profesorova nejdříve ztuhla, aby poté změnila konstelaci. S nevěřícím výrazem a vrtěním hlavy nechal aspiranta stát a kvapně odešel, ačkoli se rozhovor konal v jeho vlastní pracovně. Až do konce aspirantského období se pak velmi kriticky vyjadřoval o slabinách svého aspiranta v oblasti akademické etiky.

Prof. S. Komenda

Merrillův program 2005–2006

Kancelář zahraničních styků UP vyhlásila konkurz na roční studijní pobyt v USA. Hlásit se mohou studenti 2.–4. ročníků všech fakult UP, občané ČR. Možnost uplatnění studentů Lékařské fakulty UP je však značně omezena. Podrobnosti o programu a formuláře přihlášek obdržíte v Kanceláři zahraničních styků UP, Křížkovského 8, Olomouc.

Termín odevzdání přihlášek: **27. říjen 2004**
(www.upol.cz/resources/ilo/Merrill.htm).

Pociťujete nedostatek konkrétních a aktuálních informací? Chcete se něco více dovědět o některém pracovišti UP? Víte o zajímavých akcích na UP? Chcete se podělit se svými názory, postřehy a připomínkami s ostatními členy univerzitní obce?

Využijte e-mailu, pište, faxujte na adresu redakce Žurnálu UP, nebo nás přijďte navštívit osobně na Křížkovského 8!

Na vaše podněty se těší a odpovídi na vaše otázky se bude snažit zprostředkovat
redakce Žurnálu UP

placená inzerce

Gaudeamus²

– nadupaný studentský účet

Gaudeamus² není obyčejný účet. Je to konto připravené na míru potřebám mladých lidí a studentů od 15 do 30 let. Chcete embosovanou mezinárodní kartu s 2 výběry měsíčně z bankomatů KB zdarma, debet až 10 000 Kč, telefonní a internetové bankovníctví? Máte je mít! Navíc dostanete slevy u vybraných partnerů (Smart Wings, Student Agency, CK Adventura, vzdělávací agentura Tutor), slevovou kartu EURO<26 a možnost obdržet roční bonus ve výši 333 Kč. Baví vás žít naplno? Tak to si vypijete!

www.kb.cz
inimes
800 11 10 55

...A PŘÍŠTÍ TÝDEN...

18. ŘÍJNA

Doc. J. Klenková, Ph.D.: *Analýza současného stavu profesní přípravy budoucích logopedů na VŠ v ČR.* Prohlubování profesní přípravy posluchačů studia speciální pedagogiky, seminář v rámci projektu FRVŠ. Katedra speciální pedagogiky PdF UP, 14 hod.

Tramvaj do stanice touha (T. Williams). Představení. Divadlo Tramtarie (Ostravská 1), 18 hod.

Od literatury k filmu (a zpět) – Týden italského filmu. Posedlost (Obsessione, r. L. Visconti (1943). Projekce v původním znění s anglickými titulky. UC UP, Filmový sál, 18.30 hod.

19. ŘÍJNA

Od literatury k filmu (a zpět) – Týden italského filmu. Doc. C. Bronowski (Univerzita Toruň) „*La balia da Pirandello a Bellocchio: un tradimento originale*“. Přednáška v italštině. FF UP, Multimediální učebna Katedry romanistiky, 11.30 hod.

RNDr. J. Kühr, Ph.D. (PřF UP): *Pseudo BCK – algebry.* Seminář z univerzální algebry a uspořádáních množin. PřF UP, Tomkova 40, posluchárna č. 301, 13 hod.

Tramvaj do stanice touha (T. Williams). Představení. Divadlo Tramtarie (Ostravská 1), 18 hod.

Od literatury k filmu (a zpět) – Týden italského filmu. La balia, r. M. Bellocchio (1999). Projekce v původním znění. FF UP, Multimediální učebna Katedry romanistiky, 18.30 hod.

MrTVÁ? Operní halucinace v 38 scénách, libreto: podle stejnojmenného díla Arnošta Dvořáka. UC UP, 19 hod.

Bezesné noci v ČT (Bezesné noci) – **Radim Špaček** (2003). Režisér R. Špaček představí osobně film *Bezesné noci* (2003) o krizi v České televizi a jejím politickém pozadí. Po projekci beseda s R. Špačkem a zástupci z ČT. UC UP, Filmový sál, 19 hod.

20. ŘÍJNA

Od literatury k filmu (a zpět) – Týden italského filmu. Dr. A. Marini (UP): Allegoria e doppio in La giara, tra Pirandello e i Taviani. Přednáška v italštině. FF UP, Multimediální učebna Katedry romanistiky FF UP, 9.45 hod.

Od literatury k filmu (a zpět) – Týden italského filmu. Kaos, r. P. a V. Taviani (1984). Projekce v původním znění s francouzskými titulky. UC UP, Filmový sál, 14.30 hod.

Dr. J. Jakeš a V. Turková: *Jak se žije lidem s ... hluchoslepotou.* Přednáška. Katedra speciální pedagogiky PdF UP, učebna P7, 16 hod.

Od literatury k filmu (a zpět) – Týden italského filmu. Prof. J. Cieslar (UK Praha): Rozhovor se zemřelou matkou (Kaos bratrů Tavianiů). Přednáška v češtině. UC UP, Filmový sál, 16.30 hod.

Tramvaj do stanice touha (T. Williams). Představení. Divadlo Tramtarie (Ostravská 1), 18 hod.

Vzpomínkový večer na Karla Kryla k příležitosti odhalení jeho pamětní desky v Olomouci. Volné vstupenky k vyzvednutí v městském informačním centru v podloubí radnice. Muzeum umění Olomouc, 19 hod.

Dny zatmění (Dni zatměníja), A. Sokurov (1988). Pokračovatel tradice nadžánrových filozoficky pod-

nětných podobenství o situaci člověka 20. století (A. Tarkovskij, Bela Tarr). UC UP, Filmový sál, 20 hod.

21. ŘÍJNA

Od literatury k filmu (a zpět) – Týden italského filmu. Mgr. Z. Hudec (UP): Paradigma adaptace. Vývoj teoretického konceptu v oblasti vztahu film-literatura. Přednáška v češtině. FF UP, Multimediální učebna Katedry romanistiky FF UP, 11.30 hod.

Mgr. MgA. R. Hédli (Ústav geologie a pedologie, Mendelova zemědělská a lesnická univerzita, Brno): *Pálavské lesy jako kulturně-přírodní fenomén.* Přednáška. PřF UP, Šlechtitelů 11, hlavní budova, velký přednáškový sál, 16.30 hod.

Ryšavá slanina. Vernisáž neobvyklých objektů za něžných zvuků poezie. Divadlo Tramtarie (Ostravská 1), 18.30 hod.

Od literatury k filmu (a zpět) – Týden italského filmu. Io non ho paura, r. G. Salvatores (2003). Projekce v původním znění s anglickými titulky. UC UP, Filmový sál, 18.30 hod.

Blízká setkání. Koncert společného orchestrálního cyklu UP, Janáčkovy akademie múzických umění a Moravské filharmonie Olomouc. Reduta MFO, 19 hod.

22. ŘÍJNA

Od literatury k filmu (a zpět) – Týden italského filmu. Mgr. K. Křížová, Ph.D. (MU Brno): Sciascia romanziere. Přednáška v italštině. UC UP, Filmový sál, 9.30 hod.

Od literatury k filmu (a zpět) – Týden italského filmu. Il consiglio d'Egitto, r. E. Greco (2002). Projekce v původním znění s anglickými titulky. UC UP, Filmový sál, 10.30 hod.

placená inzerce

Teď můžu začít studovat
s 200 000 Kč v kapse

Založte si ČSOB Studentské konto od 15. 9. do 15. 10. 2004.

Získáte osobní účet s povoleným přečerpaním, platební kartu Maestro Student zdarma a jako bonus studentskou slevovou kartu ISIC. A navíc také možnost zúčastnit se naší soutěže o finanční podporu při studiu. Cesta ke stipendiu může být snadnější než si myslíte. Stačí vyjádřit svoji představu bohatého studentského života jednou SMSkou. Ti nejoriginálnější získají odměnu ve výši až 200 000 Kč. Navíc prvních 1500 z vás, kteří si založí ČSOB Studentské konto, získá originální batoh s ledvíčkou. Zastavte se ve kterékoliv pobočce ČSOB nebo na www.csob.cz

 Pro bohatší život

ČSOB Studentské konto www.csob.cz